

1

KENNIS-EN
WERKVORMEN
BOX

NETWERK
PALLIATIEVE ZORG
AMSTERDAM • DIEMEN

IN GESPREK MET...

in
gesprek
over
palliatieve
zorg

een pot vol vragen en dilemma's

IN GESPREK MET...

Beste,

Deze box met het thema *in gesprek met...* staat vol met handige kennis en praktijkgerichte werkvormen. Jij bent als professional betrokken bij de palliatieve zorg. Jouw rol als professional is om kennis over palliatieve zorg te verspreiden onder jouw collega's binnen de organisatie en/of op de eigen afdeling of team.

Box palliatieve zorg

Deze box palliatieve zorg kun je op twee manieren gebruiken. In combinatie met een deskundigheidsprogramma of los.

Opzet van de box

De box bevat diverse materialen en werkvormen. Deze box bevat materiaal over het thema 'In gesprek met...'. De box kent een vaste structuur zodat het gemakkelijk zoeken is wat bij jou of je collega's past. De werkvormen hebben we geprobeerd aantrekkelijk, creatief en zo simpel mogelijk te houden zodat het binnen de bestaande structuren van een werkdag kan plaatsvinden.

Deskundigheidsprogramma

Het deskundigheidsprogramma 'kwaliteitskader palliatieve zorg in de praktijk' volgt de domeinen van het kwaliteitskader palliatieve zorg. Per domein zijn er kennisboxen. [Klik hier](#)

Het deskundigheidsprogramma leidt niet op tot een functie. Het is een vorm van bijscholing die jouw rol als professional in de palliatieve zorg versterkt. Het programma en de kennisbox wil het kwaliteitskader palliatieve zorg op de werkvloer laagdrempelig toepasbaar maken. Wel wordt per onderdeel accreditatie aangevraagd. Benieuwd naar de opzet van het programma en/of de onderdelen die inmiddels beschikbaar zijn? [Klik hier](#).

Kwaliteitskader palliatieve zorg

In het kwaliteitskader palliatieve zorg hebben vertegenwoordigers van patiënten en hun naasten, zorgverleners en zorgverzekeraars vastgelegd wat zij kwalitatief goede palliatieve zorg vinden

[Open hier de PDF van het kwaliteitskader.](#)

[Open hier de animatie van het kwaliteitskader.](#)

Tot slot

Wij wensen jou veel plezier met de inhoud van deze box niet alleen voor jezelf maar juist om te delen met jouw collega's. Heb je zelf heel goede ideeën om deze box of een box op een ander thema te vullen, wij horen het graag.

Mail naar: info@npza.nl

IN GESPREK MET...

HET GESPREK (onderdeel van pro-actieve zorgplanning)

Als professional weet je hoe belangrijk het is in gesprek te gaan over palliatieve zorg met patiënten en hun naasten maar ook met collega's onderling. Je voert indrukwekkende gesprekken over onderwerpen die niet altijd makkelijk te bespreken zijn. Het vergt 'fijngevoeligheid' en lef om door te vragen op het juiste moment.

We weten uit onderzoek dat wanneer mensen nadenken over de toekomst, weten hoe ze deze vorm willen geven en wat zij daarbij belangrijk vinden, de kans groter is dat dit daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

Er zijn allerlei manieren die ondersteunend kunnen zijn in de communicatie voor jezelf maar ook om samen met je collega's in gesprek te raken.

1.1

1.6

WERKVORM

EMPATISCH
LUISTEREN

OMSCHRIJVING

In de inleiding noemen we dat palliatieve zorg een benaderingswijze (een manier van aanpak) is. Een belangrijk onderdeel van de benadering bij palliatieve zorg (overigens niet alléén bij palliatieve zorg) is empathisch oftewel aandachtig luisteren.

Voor een filmpje dat 'empathisch luisteren' op een helderen en simpele manier uitlegt, [KLIK HIER](#).

TOEPASSING

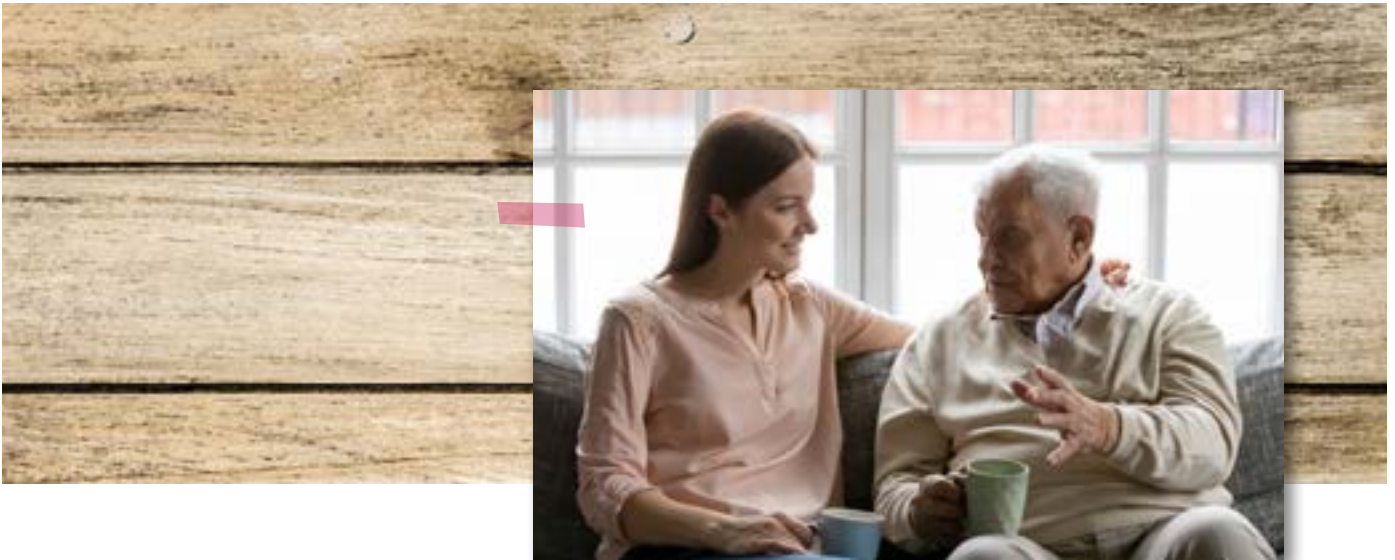
1. Bekijk het filmpje samen met een collega of samen met meerdere collega's.

- Wat valt je op?
- Herken je de 'valkuilen', welke heb jij?
- Welke valkuilen van communiceren herken je bij collega's?

TIJDSINVESTERING

Filmpje: 5 min.

Nabespreken: 15 min.

WERKVORM

HET
GEDICHT

OMSCHRIJVING

September is de maand van het luisteren, dat kun je gebruiken om aandacht voor 'luisteren' te vragen. Er bestaan veel gedichten en uitspraken over luisteren, onderstaande is er één van.

TOEPASSING

Stuur in de maand van het luisteren een gedicht of een spreuk aan je collega's om aandacht te vragen voor het onderwerp 'luisteren'. Leg je collega's uit waarom jij aandacht vraagt voor het onderwerp en vraag een reactie. Alles is goed. Het gaat er om even stil te staan bij het onderwerp.

Luisteren

*Als ik je vraag naar mij te luisteren
en jij begint mij te vertellen waarom
ik iets niet zo moet voelen als ik het voel,
dan neem je mijn gevoelens niet serieus.*

*Als ik je vraag naar mij te luisteren
en jij denkt dat je iets moet doen om
mijn problemen op te lossen,
dan laat je mij in de steek,
hoe vreemd dat ook mag lijken*

*Misschien is dat de reden waarom voor
sommige mensen bidden werkt, omdat
God niets terugzegt en hij geen adviezen
geeft of probeert dingen voor je te regelen,
hij luistert alleen maar en vertrouwt erop
dat je er zelf wel uitkomt.*

*Dus, alsjeblieft, luister alleen maar naar
me en probeer me te begrijpen.*

*En als je wilt praten, wacht dan even en
ik beloof je dat ik op mijn beurt naar jou
zal luisteren.*

Je kunt een kleine poster (A4) op een centrale plek ophangen met de tekst; HOE LUISTER JIJ? Door het ophangen van de poster vraag je bij collega's aandacht voor het thema luisteren.

Hang na één week een print met tips of de link met deze tips (bijlage.....) op naast de poster of geef hen de tips mee via een andere weg die past. (Facebook, WhatsApp).

TIJDSINVESTERING

Het ligt er natuurlijk aan hoe 'groots' je dit aan wilt pakken.

Vorbereiding: 15 minuten. Voor het mailen, printen en ophangen. Wanneer je met elkaar in gesprek wilt, komt er natuurlijk tijd bij.

WERKVORM

OP HET
VERKEERDE BEEN

OMSCHRIJVING

Onderstaande korte casus is te lezen op medisch contact / arts in spe. In het artikel wordt ingegaan op een goed gesprek over de dood. Het artikel geeft een aantal tips. Wil je het artikel lezen, [KLIK HIER](#).

TOEPASSING

- Mail de casus met een mooie foto naar je collega's. Vraag in de mail of je collega's voor zichzelf willen formuleren wat zij zouden doen. Biedt het antwoord direct aan door 'klik hier'.... en zet het antwoord bijvoorbeeld op intranet. Doe dit samen met de casus.
- Je kunt onderaan het antwoord nog vragen of mensen hierop reactie willen geven. Bijvoorbeeld wat vind je van het antwoord? Zou je het zelf ook zo doen? Heb je andere alternatieven die je graag wilt delen.

CASUS

Op het verkeerde been

Een 60-jarige vrouw met een hersentumor weigert om over haar ziekte te praten. Ze doet alle mogelijke moeite om weer te kunnen lopen, terwijl haar benen alleen maar zwakker worden. Zij en haar man raken steeds meer teleurgesteld, omdat al hun inzet gericht was op het weer kunnen wandelen. Ze vraagt tijdens het consult hoelang het nog duurt voordat ze weer goed kan lopen.

Wat doe je?

Antwoord

Deze vrouw geeft zelf de opening. Dit is het moment om uit te leggen dat ze ernstig ziek is en dat je bang bent dat ze nooit meer zal kunnen lopen zoals vroeger. Het is goed mogelijk dat haar verdriet dan plaatsmaakt voor opluchting, omdat de vruchteloze strijd om weer te kunnen lopen nu voorbij is. Ze kan zich weer op realistische doelen richten en naar alternatieven zoeken, zoals buiten een 'wandeling' maken waarbij haar man haar rolstoel duwt. Een ziekte ontkennen, zoals deze vrouw aanvankelijk deed, kan in de beginfase nuttig zijn ter zelfbescherming. Informatie waar een patiënt niet voor openstaat, komt niet aan. Maar als iemand blijft vertrouwen op de goede afloop, zou je op een gegeven moment wel duidelijk kunnen maken dat haar houding tot gevolg heeft dat ze jou laat handelen zoals je goed dunkt.

TIJDSINVESTERING

Voor het zoeken naar een mooie foto: 10 minuten

Voor het schrijven en versturen van een mail: 15 minuten

WERKVORM

DE
UITSPRAAK

OMSCHRIJVING

“Het is belangrijk dat verpleegkundigen het gesprek met hun patiënten aangaan over het levenseinde, omdat dit de kwaliteit van leven verhoogt.”

Dit stelt Bianca Buurman, hoogleraar Acute Ouderenzorg bij het Academisch Medisch Centrum (AMC) in Amsterdam. ‘Het is niet alleen de taak van de arts.’

Ze schreef een artikel in Nursing.

Wil je het artikel lezen, [KLIK HIER](#).

TOEPASSING

- Het artikel via een mail verzenden naar je collega's. In de mail kun je de vraag stellen: Is het gesprek over het levenseinde niet een taak voor de arts?
Lees [hier](#) hoe Bianca Buurman, hoogleraar Acute ouderenzorg hierover denkt.
- Als voorbereiding op een klinische les vragen of je collega's dit artikel willen lezen. Tijdens de klinische les kun je samen in dialoog over het artikel o.a. door middel van reflectievragen.

Voorbeelden van reflectievragen kunnen zijn:

- Hoe bepaal jij of en wanneer je een gesprek over het levenseinde aan gaat?
- Weet jij, van de cliënten waarvoor je zorgt wat voor hen belangrijk is als het gaat over kwaliteit e/o het einde van het leven?
- Hoe voel jij je t.a.v. het bespreekbaar maken van het levenseinde?
- Hoe kijk jij aan tegen het levenseinde?

TIJDSINVESTERING

Opstellen van de mail en verzenden: 5 minuten

Bij inzet klinische les- duur van de klinische les: 10-30 minuten

“Het is belangrijk dat verpleegkundigen het gesprek met hun patiënten aangaan over het levenseinde, omdat dit de kwaliteit van leven verhoogt”

WERKVORM

IN GESPREK KOMEN
MET DE ANDER

OMSCHRIJVING

Het lijkt soms ingewikkeld om met de ander in gesprek te komen over datgene wat iemand belangrijk vindt of hoe iemand naar de toekomst kijkt. Vaak is het echter minder moeilijk dan je denkt om die onderwerpen ter sprake te brengen. Het is belangrijk met mensen in gesprek te gaan over onderwerpen gerelateerd aan het levenseinde. Uit onderzoek blijkt dat als we onze wensen en behoeften met elkaar delen de kans groter is dat het ook zo zal gaan. Voor naasten is het erg prettig te weten hoe iemand denkt en wat iemand in gedachten had. Zij kunnen dan, als dat aan de orde is bepaalde beslissingen makkelijker nemen.

Soms kun je op eenvoudige wijze ontdekken hoe iemand kijkt naar het huidige leven dat hij/zij leidt en wat dat betekent voor de toekomst.

Op de volgende pagina of als bijlage vind je een aantal gesprekskaartjes met vragen en notitiemogelijkheid. Deze vragen kun je heel goed gebruiken om eens te stellen aan een cliënt/ patiënt voor wie je zorgt, maar ook aan je collega's.

TOEPASSING

- Maak een 'babbelpot' of 'kletsdoos' door de kaartjes uit te printen op dik papier en uit te knippen. Een jampot of kartonnen/houten doosje is heel geschikt om een babbelpot / kletsdoos van te maken. Onder de koffie kun je elkaar eens vragen stellen vanuit de babbelpot. Wat levert het jou/jullie op om deze vragen eens naar elkaar te stellen? Leer je elkaar beter kennen of op een andere manier?
- Maak 'Hoe ga jij in gesprek met een ander?' de vraag van de week of van de maand. Stuur vervolgens een vraag van een gesprekskaartje rond aan jouw Elke week stuur je een voorbeeldvraag rond aan jouw collega's met de insteek om deze vraag eens aan een collega of patiënt/ cliënt te stellen. Koppel dit met elkaar terug bijvoorbeeld in een teamoverleg. Welke reactie ontvangen zij? Hoe ervaren zij het om deze vraag te stellen aan hun patiënt/cliënt waar ze voor zorgen. Welke informatie levert het op?

TIJDSINVESTERING

Optie 1: circa 30 minuten (printen, knippen, doosje/jampot vullen)

Optie 2: kan geïntegreerd worden in je dagelijkse werk en teamoverleg.

WERKVORM

IN GESPREK KOMEN
MET DE ANDER

Voorbeeldvragen

1. Welke dag van uw leven zou u zo weer over willen doen?
2. Hoe ziet u het leven in de nabije toekomst?
3. Wanneer u zichzelf in drie woorden zou omschrijven welke woorden zijn dat dan?
4. Wat is uw wens voor vandaag en hoe kan ik daarbij helpen?
5. Wat is het mooiste verhaal dat u ooit heeft gehoord?
6. Wie zijn de belangrijkste mensen in uw leven?

Aanvullende voorbeeldvragen voor je collega's

1. Welk moment in je werk heeft jouw het meest ontroerd?
2. Welk moment in je werk zou je graag opnieuw doen?
3. Wat was de reden dat je voor jouw baan hebt gekozen?
4. Wat vind je het lastigste van jouw werk?
5. Wat is het mooiste moment dat je in je werk hebt meegemaakt?
6. Welke vraag vind je lastig om te stellen aan een patiënt/cliënt?

WERKVORM

SPREKEN OVER
LEVEN EN DOOD
IN ANDERE CULTUREN

OMSCHRIJVING

Het aantal mensen met een biculturele achtergrond dat zorg nodig heeft in de laatste levensfase groeit. Toch maken mensen vanuit een niet-westerse cultuur minder gebruik van palliatieve zorg. De zorg is onbekend en sluit vaak niet aan bij specifieke wensen en verwachtingen. In veel culturen is het spreken over diagnose en prognose een taboe. De directe manier van spreken daarover in Nederland stuit dan op onbegrip. Zorgverleners zelf vinden bovendien dat zij niet altijd goed zijn toegerust om mensen met een migratieachtergrond passende zorg te geven. Pharos ontwikkelde voorlichtingsfilms om met patiënten, familie en zorgverleners om over dit onderwerp in gesprek te komen.

Via Pharos website: www.pharos.nl/ingesprek

Op YouTube zijn er door Pharos verschillende voorlichtingsfilmpjes in diverse talen beschikbaar die je kunnen helpen en kunnen dienen als inleiding voor een gesprek.

[Papiaments](#)

[Turks](#)

[Chinees](#)

[Marokkaans](#)

TOEPASSING

- Hoe doe jij dat? Zet deze zin in de onderwerpregel van je email. Onderstaande opzet kun je in de mailing naar je collega's zetten.

Beste allemaal,

In gesprek gaan over de laatste levensfase, wat mensen belangrijk vinden en hoe zij het leven willen voortzetten tot het overlijden op de manier die bij hen past. Dat vind ik best lastig zeker wanneer het iemand betreft met een andere culturele achtergrond.

Wil jij met mij in gesprek over 'hoe doe jij dat?'. Op..... van ... uur tot en met ... uur wil ik graag met een aantal collega's dit gesprek aangaan. Wat zijn jullie ervaringen, waar lopen jullie tegenaan, wat waren mooie momenten? Doe je mee? Mail mij dan.

- Kies een filmpje uit die je het meest aanspreekt. Mail deze rond met de vraag; 'Heb jij dit filmpje wel eens gezien?' Beschrijf kort in de mail wat jou opviel.
- Print een A4 met een mooie foto uit en een korte tekst als intro. Je kunt de intro-tekst gebruiken van deze werkvorm. Misschien hebben jullie een literatuurmand of plank waar al het nieuwe materiaal neer wordt gelegd. Benut deze plek en leg de print daarin of neer.

TIJDSINVESTERING

Mailing: 5 minuten.

Filmpjes: 1-6 minuten, organiseren bijeenkomst en uitvoering: 60 minuten.

IN GESPREK MET...

TOT SLOT

Je bent aan het einde van deze box gekomen. Je hebt nu kennis van en beschikking over materialen en werkvormen over het thema 'In gesprek met'. We hopen je met één of meerdere van deze werkvormen te hebben kunnen inspireren om de kennis die je hebt opgedaan te delen met je collega's.

De netwerken palliatieve zorg willen voorwaarden creëren zodat kennis over palliatieve zorg verspreid en benut wordt. Deze box is daar een voorbeeld van. Het is er om zorgverleners in de praktijk te ondersteunen om opgedane kennis met collega's uit te wisselen, ervaringen te delen en elkaar te helpen. Zodat mensen in de palliatieve fase en hun naasten de ondersteuning en zorg ontvangen die bij hen past. Kortom, samenwerken aan het verbeteren van de palliatieve zorg!

We zijn benieuwd welke werkvorm en toepassing(en) je hebt gebruikt. Misschien heb je een bepaalde werkvorm zelf aangepast waardoor het beter aansluit bij de praktijk waarin je werkt. Of heb je zelf lesmateriaal ontwikkeld dat je graag wilt delen. Wellicht ben je enthousiast en wil je samen met ons werkvormen verzamelen en verwerken in de kennisboxen die er zijn of nieuwe ontwikkelen. Goede ideeën zijn van harte welkom.

We horen graag al jouw ideeën en ervaringen!

Mail naar: secretariaat@npza.nl
Bel naar: 06-16443382

Deze box is gemaakt door:

Wies Wagenaar, netwerk coördinator
Danielle van Bennekom, projectleider
Margriet Wieles, lid innovatiegroep deskundigheidsbevordering

Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam en Diemen